

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

12

Förslag till statsbudget för 2007

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Ekonomisk trygghet för familjer med barn	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	9
3	Politikområdet Ekonomisk familjepolitik	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling	11
3.3	Skatteutgifter.....	12
3.4	Mål	12
3.4.1	Samhällsekonomin viktig för barnfamiljerna	12
3.4.2	Marginaleffekter.....	13
3.5	Resultatredovisning	13
3.5.1	Mål	13
3.5.2	Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen	13
3.5.3	Hur mäts måluppfyllelsen?	13
3.5.4	Familjepolitikens omfördelande effekt.....	14
3.5.5	Barnafödandets betydelse	15
3.5.6	Resultat av verksamhetsmål inom föräldraförsäkringen	16
3.5.7	Resultat av verksamhetsmål inom underhållsstödet	16
3.6	Revisionens iakttagelser.....	16
3.7	Insatser	16
3.7.1	Insatser inom politikområdet.....	16
3.7.2	Insatser utanför politikområdet.....	18
3.8	Politikens inriktning	18
3.9	Budgetförslag	19
3.9.1	21:1 Allmänna barnbidrag	19
3.9.2	21:2 Föräldraförsäkring	19
3.9.3	21:3 Underhållsstöd.....	22
3.9.4	21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	23
3.9.5	21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn.....	23
3.9.6	21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	24
3.9.7	21:7 Pensionsrätt för barnår	25

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	9
2.2 Härledning av ramnivån 2007–2009. Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer med barn	10
2.3 Ramnivå 2007 realekonomiskt fördelade. Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer med barn	10
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	12
3.2 Skatteutgifter inom politikområdet Ekonomisk familjepolitik, netto	12
3.3 De ekonomiska familjestödens betydelse för inkomstjämligheten. Samtliga individer 2006	14
3.5 Anslagsutveckling 21:1 Allmänna barnbidrag	19
3.6 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:1 Allmänna barnbidrag	19
3.7 Anslagsutveckling 21:2 Föräldraförsäkring	19
3.8 Anslagskomponenter	20
3.9 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:2 Föräldraförsäkring	22
3.10 Anslagsutveckling 21:3 Underhållsstöd	22
3.11 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:3 Underhållsstöd	23
3.12 Anslagsutveckling 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	23
3.13 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	23
3.14 Anslagsutveckling 21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	23
3.15 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	24
3.16 Anslagsutveckling 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	24
3.17 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	25
3.18 Anslagsutveckling 21:7 Pensionsrätt för barnår	25
3.19 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:7 Pensionsrätt för barnår	26

Diagramförteckning

3.1	En jämförelse av ekonomisk standard mellan hushåll med och utan barn. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet, median åren 2000-2006 (2005 års priser)	14
3.2	Utvecklingen av ekonomisk standard mellan åren 2000-2006 för hushåll med och utan barn (2005 års priser)	15
3.4	Antal födda barn under 1981-2005.....	16

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. för budgetåret 2007 anvisar anslagen under utgiftsområde 12 *Ekonomisk trygghet för familjer och barn* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
21:1 Allmänna barnbidrag	ramanslag	23 490 000
21:2 Föräldraförsäkring	ramanslag	28 606 380
21:3 Underhållsstöd	ramanslag	2 117 000
21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	ramanslag	35 784
21:5 Barnpensioner och efterlevandestöd för barn	ramanslag	1 029 000
21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	ramanslag	2 760 500
21:7 Pensionsrätt till barnår	ramanslag	4 592 000
Summa		62 630 664

2 Ekonomisk trygghet för familjer med barn

Det budgetförslag för 2007 som nu lämnas till riksdagen har utformats under den korta tid som enligt riksdagsordningen står till en ny regerings förfogande. Det har inneburit att en fullständig omarbetning av samtliga delar av budgeten i enlighet med regeringens politik inte har varit möjlig. Regeringen kan därför på tilläggsbudgeten behöva återkomma till riksdagen med ytterligare förslag som påverkar budgetåret 2007.

2.1 Omfattning

Inom utgiftsområdet finns politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Utgiftsområdet omfattar

- allmänna barnbidrag
- föräldraförsäkring
- underhållsstöd
- bidrag till kostnader för internationella adoptioner
- barnpension och efterlevandestöd till barn
- vårdbidrag för funktionshindrade barn
- pensionsrätt för barnår.

I politikområdet ingår, förutom anslagen i utgiftsområde 12, anslaget 21:1 *Bostadsbidrag* inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.

2.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna inom utgiftsområdet för 2005 blev 1 690 miljoner kronor lägre än anvisade medel. För 2006 beräknas utgifterna för området bli 856 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Orsaken är främst att utgifterna för föräldrapening beräknas bli lägre än anvisat.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2005	Budget 2006 ¹	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
Politikområde Ekonomisk familjepolitik ²	59 071	65 190	64 194	66 089	67 326	69 032
Totalt för utgiftsområde 12	55 467	61 460	60 604	62 631	63 982	65 778

¹ Inklusiv tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/06:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

² Inklusivt anslaget 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2007–2009.
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer med barn**

Miljoner kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	61 460	61 460	61 460
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	107	-256	-124
Övriga makroekonomiska förutsättningar	1 326	2 210	3 091
Volymer	-263	567	1 350
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny ramnivå	62 631	63 982	65 778

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10).
Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

**Tabell 2.3 Ramnivå 2007 realekonomiskt fördelade.
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer med barn**

Miljoner kronor

	2007
Transfereringar ¹	62 631
Verksamhetsutgifter ²	–
Investeringar ³	–
Summa ramnivå	62 631

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2004 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster direkt motprestation.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3 Politikområdet Ekonomisk familjepolitik

3.1 Omfattning

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar anslagen i utgiftsområde 12 samt anslag 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. För 2007 beräknas statens utgifter inom politikområdet uppgå till 66,1 miljarder kronor.

Politikområdet är indelat i tre verksamhetsområden:

Verksamhetsområdet försäkring

- föräldraförsäkring
- barnpension och efterlevandestöd till barn
- pensionsrätt för barnår

Verksamhetsområdet behovsprövade bidrag

- bostadsbidrag
- underhållsstöd
- vårdbidrag för funktionshindrade barn

Verksamhetsområdet generella bidrag

- allmänna barnbidrag
- bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljer är studiebidragen under utgiftsområde 15 Studiestöd samt maxtaxan i förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

3.2 Utgiftsutveckling

Perioden 2006 till 2009 beräknas utgifterna för politikområdet öka med ca 5 miljarder kronor, vilket är en ökning med drygt 7 procent. Sammanlagt uppgick utgifterna inom politikområdet till ca 59 miljarder kronor år 2005, vilket är 1,6 miljarder kronor lägre än anvisade medel. Kostnaden för att administrera verksamheten uppgick samma år till 2 001 miljoner kronor.

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2005	Budget 2006 ¹	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
21:1 Allmänna barnbidrag	21 457,7	23 805,0	23 654,0	23 490,0	23 328,0	23 049,0
21:2 Föräldraförsäkring	24 127,2	27 170,3	26 592,5	28 606,4	29 836,1	31 736,6
21:3 Underhållsstöd	1 935,2	2 273,0	2 179,0	2 117,0	2 098,0	2 048,0
21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	39,0	35,8	33,0	35,8	35,8	35,8
21:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn	1 047,6	1 044,0	1 037,0	1 029,0	1 023,0	1 010,0
21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 541,1	2 680,2	2 656,9	2 760,5	2 900,7	3 026,6
21:7 Pensionsrätt för barnår	4 319,0	4 452,0	4 452,0	4 592,0	4 760,0	4 872,0
Totalt för Utgiftsområde 12	55 466,7	61 460,3	60 604,5	62 630,7	63 981,6	65 778,0
Anslag inom utgiftsområde 18						
21:1 Bostadsbidrag	3 604,7	3 730,0	3 590,0	3 458,0	3 344,0	3 254,0
Totalt för utgiftsområde 18	3 604,7	3 730,0	3 590,0	3 458,0	3 344,0	3 254,0
Totalt för politikområde Ekonomisk familjepolitik	59 071,4	65 190,3	64 194,5	66 088,7	67 325,6	69 032,0

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/06:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till hushåll och företag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Många av skatteutgifterna har införts som medel inom specifika politikområden. Dessa skatteutgifter påverkar statsbudgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna finns i bilaga 2 till 2006 års ekonomiska vårproposition. Här redovisar vi de nettoberäknade skatteutgifterna med politikområdesanknytning som hör till utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom politikområdet Ekonomisk familjepolitik, netto

Miljoner kronor

	Prognos 2006	Prognos 2007
Livsmedel	18 400	19 110
Totalt för politikområde Ekonomisk familjepolitik	18 400	19 110

Den skatteutgift som redovisas här är den nedsatta mervärdesskattesatsen för livsmedel. En viktig mottagare av denna nedsättning är familjer med barn, vilket är anledningen till att den

redovisas här. Mervärdesskattesatsen för livsmedel är av fördelningspolitiska skäl nedsatt från 25 till 12 procent. Som livsmedel räknas inte vatten från vattenverk, spritdrycker, vin, starköl samt tobaksvaror.

3.4 Mål

Målet för den ekonomiska familjepolitiken är att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden.

Ovanstående mål är beslutat av riksdagen (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FiU10, rskr. 2002/03:93). Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål. I den mån regeringen bedömer att indelning i politikområden eller mål för dessa bör ändras återkommer regeringen vid ett senare tillfälle.

3.4.1 Samhällsekonomi viktig för barnfamiljerna

Utöver de ekonomiska stöd som redovisas i detta avsnitt har även andra offentliga system i form av transfereringar, skatter och subventioner utanför politikområdet stor påverkan på barnfamiljernas ekonomi. Av avgörande betydelse för hushållens ekonomiska välfärd är det

makroekonomiska läget. Barnfamiljernas inkomster kommer i huvudsak från förvärvsarbete vilket innebär att arbetslöshet, låg utbildning eller brist på heltidsarbete kan vara orsak till bristande ekonomi. Konsekvenserna av låga inkomster blir mer kännbara ju större försörjningsbördan är. Lösningen på dessa problem återfinns inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan inom andra områden som arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt samhälls-ekonomi i stort. Konjunkturläget har i hög grad betydelse för hushållens försörjningsmöjligheter. Den ekonomiska familjepolitiken bör därför ses i ett större sammanhang i vilket olika politikområden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas ekonomiska välfärd.

3.4.2 Marginaleffekter

Det ekonomiska utbytet av att arbeta har betydelse för barnfamiljernas möjligheter att själva påverka sin ekonomiska situation. De förmåner med störst utjämnande effekt på inkomstskillnaderna är av naturliga skäl de inkomstprövade bidragen vilka per definition går till familjer med låga inkomster och/eller relativt stor försörjningsbörda. Ett problem med de inkomstprövade bidragen är att de skapar marginaleffekter som riskerar att hålla kvar individer och hushåll i ett bidragsberoende. Bostadsbidragen står för en stor del av marginaleffekterna för familjer med låga eller medelhöga inkomster.

3.5 Resultatredovisning

3.5.1 Mål

Målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik för 2005 och 2006 är att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden.

Ovanstående mål är beslutat av riksdagen (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FiU10, rskr. 2002/03:93). Resultatbeskrivningen i det följande görs i förhållande till detta mål. I den mån regeringen bedömer att indelning i politikområden eller mål för dessa bör ändras återkommer regeringen vid ett senare tillfälle.

3.5.2 Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen

Utgifterna inom politikområdet har ökat från 49 miljarder kronor till 59 miljarder kronor under perioden 2000–2005, vilket motsvarar en ökning med 20 procent. Ökningen förklaras till viss del av reformer på det familjepolitiska området under perioden som har påverkat hushållens disponibla inkomst positivt, bl.a. har föräldraförsäkringen förlängts och barnbidragen höjts vid tre tillfällen. Sedan 1990-talet har reallönerna ökat för de flesta grupper i samhället och det gäller även barnfamiljerna. Löneökningarna har medfört att vissa av de familjeekonomiska stöden har ökat medan andra minskat. När lönerna stiger ökar exempelvis utgifterna för föräldraförsäkring medan utgifterna för bostadsbidrag och underhållsstöd minskar.

Målet att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn bedöms vara uppfyllt. Resultatredovisningen visar att den ekonomiska standarden för sammanboende med barn har närmat sig den ekonomiska standarden för hushåll utan barn under perioden. De ensamstående med barn har också fått en ökning i ekonomisk standard men inte i samma utsträckning som andra.

3.5.3 Hur mäts måluppfyllelsen?

För att mäta måluppfyllelsen inom området används ett eller flera mått som på olika sätt beskriver hur familjepolitiken utjämnar de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn. I vilken utsträckning respektive verksamhetsområde verkar för att utjämnar de ekonomiska skillnaderna mellan dessa grupper redovisas också. Beräkningarna är baserade på 2004 års uppgifter men framskrivna till 2006 års ekonomiska och demografiska förhållanden. En beskrivning av metoderna och definitionerna finns i bilaga 3 Fördelningspolitisk redogörelse i 2006 års ekonomiska vårproposition.¹

¹ Dock används här en annan konsumtionsenhetsskala som användas bl.a. i Välfärdsbokslutet (SOU 2000:40).

3.5.4 Familjepolitikens omfördelningseffekt

I detta avsnitt är syftet att beskriva hur familjepolitiken och dess förmåner indelade i verksamhetsområden påverkar omfördelningen av inkomster i befolkningen. Det mått som används anger bl.a. hur mycket respektive verksamhetsområde inom familjepolitiken minskar den totala skillnaden i disponibel inkomst per konsumtionsenhet, (ke). Måttet är beräknat som ett bidrag till Gini-koefficienten. Ett negativt bidrag till den betyder att bidragen i fråga gynnar individer i de lägre inkomstdecilerna mer än individer i de högre decilerna.

Tabell 3.3 De ekonomiska familjestödets betydelse för inkomstjämligheten. Samtliga individer 2006

	Andel av disp.ink per ke	Bidrag till GINI,%
Generella bidrag	2,3	-1,5
Försäkring	1,6	-0,6
Behovsprövade bidrag	0,8	-1,5
Summa den ekonomiska familjepolitiken	4,7	-3,6

Källa: Socialdepartementets beräkningar, HEK 2004 framskrivet till 2006.

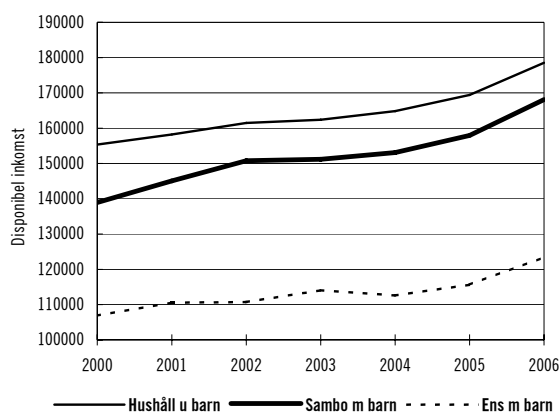
Sammantaget minskar den ekonomiska familjepolitiken inkomstskillnaderna i samhället med 3,6 procent, vilket framgår av tabell 3.3. De behovsprövade bidragen utjämnar inkomstskillnaderna mycket vilket kan förklaras av att dessa till stor del är inkomstprövade. Merparten av den utjämnande effekten åstadkoms genom bostadsbidraget eftersom det är riktat till dem med de lägsta inkomsterna. Den ekonomiska familjepolitiken kan i detta avseende sägas vara träffsäker och betydelsefull för ekonomiskt utsatta barnfamiljer.

De generella bidragen har en lika stor betydelse som de behovsprövade och utjämnar därmed inkomstskillnaderna lika mycket. Den generella välfärdspolitikerna omfattar alla, inte bara de mest utsatta. Den utjämnar ekonomiska resurser och levnadsförhållanden och ger goda fördelningseffekter. Skillnaden mellan t.ex. bostadsbidraget och barnbidraget är att bostadsbidraget är koncentrerat till de ekonomiskt utsatta barnfamiljerna, medan barnbidraget fördelas på alla barnfamiljer. Kostnaden för att uppnå den utjämnande effekten är emellertid betydligt högre för de generella bidragen eftersom dessa utbetalas till alla barnfamiljer. Kostnaden för de generella

bidragen uppgick under 2005 till 21,5 miljarder och för de behovsprövade bidragen till 8,1 miljarder kronor.

I diagram 3.1 redovisas barnfamiljers relativa ekonomiska standard i förhållande till hushåll utan barn. Där framgår att under hela den redovisade perioden så har hushåll utan barn haft den högsta inkomststandarden. Den ekonomiska skillnaden mellan sammanboende med barn och hushåll utan barn har minskat något mellan 2000 och 2006, medan skillnaden mellan ensamstående med barn och hushåll utan barn har ökat något. Skillnaden mellan sammanboende med barn och ensamstående med barn har ökat mellan 2000 och 2006.

Diagram 3.1 En jämförelse av ekonomisk standard mellan hushåll med och utan barn. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet, median åren 2000-2006 (2005 års priser)

Källa: Socialdepartementets beräkningar, HEK 2004 framskrivet till 2006

Inkomsterna för ensamstående med barn visar en svag men relativt jämn ökning fram till 2004, för att därefter öka betydligt mer. Denna inkomstförstärkning sammanfaller med uppgången i konjunkturen samtidigt som barnbidraget, underhållsstödet och bostadsbidraget höjdes under periodens slut.

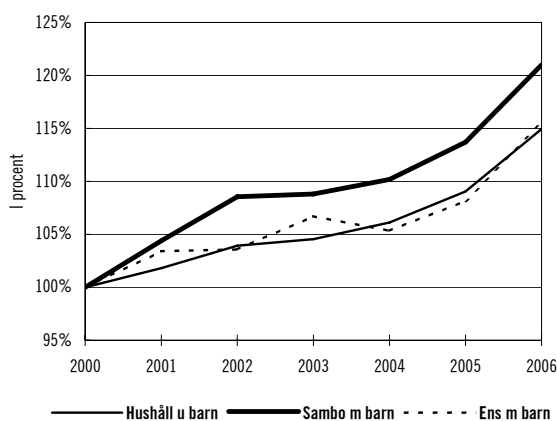
Den ekonomiska standarden för sammanboende med barn uppgår till 93 procent av standarden för hushåll utan barn 2005. För sammanboende med barn är detta fyra procentenheter högre än vad som gällde år 2000, dvs. skillnaden mellan hushåll utan barn och sammanboende med barn har minskat under perioden. Sammanboende med barn uppvisar med andra ord en bättre inkomstutveckling än hushåll utan barn under perioden.

Skillnaden i ekonomisk standard mellan hushåll utan barn och ensamstående med barn har

däremot ökat. Under 2005 var den ekonomiska standarden för ensamstående med barn 68 procent av standarden för hushåll utan barn och en procentenhet lägre jämfört med 2000. Ensamstående med barn har alltså haft en sämre inkomstutveckling än hushåll utan barn även om familjepolitiken bidrar till att lyfta den ekonomiska standarden för dem. Skillnaden i ekonomisk standard mellan sammanboende och ensamstående med barn 2005 är drygt 35 procentenheter vilket främst förklaras av att de sammanboende delar på två hushållsinkomster.

För att vidga analysen kan också samma utveckling beskrivas som utvecklingen av ekonomisk standard under perioden 2000–2006.

Diagram 3.2 Utvecklingen av ekonomisk standard mellan åren 2000-2006 för hushåll med och utan barn (2005 års priser)

Källa: Socialdepartementets beräkningar, HEK 2004 framskrivet till 2006

Diagrammet 3.2 visar en rejäl uppgång i inkomststandarden för samtliga hushållstyper i fasta priser. Sammanboende med barn har ökat sin ekonomiska standard med 21 procent och ensamstående med barn med 16 procent. Utvecklingen av ekonomisk standard för ensamstående med barn och hushåll utan barn följer i stort varandra. Samtliga hushåll uppvisar mellan åren 2004 och 2006 en kraftig real ökning av den ekonomiska standarden. Konjunkturuppgången med ökad tillgång på arbete och växande löner samt reformer inom t.ex. den ekonomiska familjepolitiken är förklaringar till ökningarna.

3.5.5 Barnafödandets betydelse

Barnafödandet är en viktig välfärdsfråga. Utvecklingen av antalet födda barn är ett mått på

hur väl samhället förmår ge förutsättningar för kvinnor och män att få det antal barn de önskar.

Den ekonomiska familjepolitiken har betydelse för barnafödandet. Familjepolitiken bidrar till att ge föräldrar möjlighet att förena arbetsliv med familjeliv.

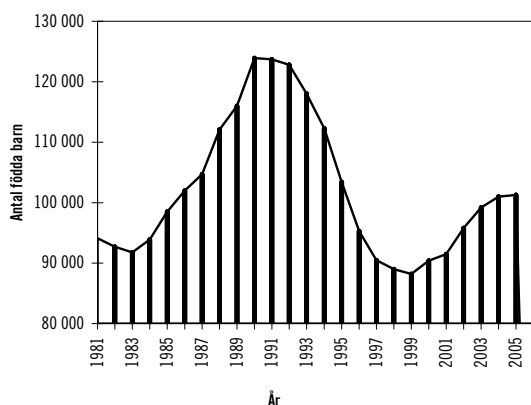
Den svenska familjepolitiken ger i internationell jämförelse mycket omfattande stöd till barnfamiljer och har därmed en positiv effekt på de materiella förutsättningarna för att skaffa barn, både genom direkta bidrag och genom att underlätta för föräldrarna att kombinera arbete och familj.

Förutom en stödjande familjepolitik och en barnomsorg av god kvalitet är hög sysselsättning en viktig faktor för barnafödandet. Genom att stöden till barnfamiljerna utformats med utgångspunkt i den s.k. arbetslinjen kommer merparten av barnfamiljernas inkomster från egna arbetsinkomster. Förutsättningarna att kunna försörja en familj är därför ytterst beroende av sysselsättningsutvecklingen. Föräldraförsäkringen bidrar genom sin utformning att förstärka sambandet mellan inkomst och barnafödande.

Barnafödandet påverkar befolkningsutvecklingen och är därmed av central betydelse för tillväxten i framtiden.

Under 1990-talets senare hälft har det skett en nedgång i antalet födda barn i Sverige. Från 1990 till 1999 sjönk antalet födda per år från 124 000 till 88 000. Det blev en mycket brant nedgång av barnafödandet efter det att Sverige vid 1980-talets slut haft en av Europas högsta nivåer. Trots den stora minskningen under 1990-talet ligger det svenska barnafödandet fortfarande över genomsnittet för EU-länderna. Barnafödandet är generellt högre i länder där föräldraskapet kan kombineras med förvärvsarbete. I de europeiska länder där kvinnorna ofta måste välja mellan att skaffa barn och förvärvsarbete är barnafödandet i dag lågt.

Fruktsamheten i Sverige var 1,75 barn per kvinna år 2004. För att uppnå reproduktion i befolkningen krävs en fruktsamhet på 2,1 barn per kvinna. Antalet födda barn fortsätter att öka och uppgick 2005 till strax över 101 300 barn. Detta motsvarar en fruktsamhet på cirka 1,77 barn per kvinna. För år 2006 beräknas fruktsamheten uppgå till 1,81.

Diagram 3.4 Antal födda barn under 1981–2005

Källa: SCB

3.5.6 Resultat av verksamhetsmål inom föräldraförsäkringen

Den förra regeringens mål 2005 för verksamhetsområdet försäkring var att skillnaderna i uttag av föräldrapenning mellan barnets föräldrar skall minska. Utfallet för 2005 visar att målet har uppfyllts. De reserverade månaderna har bidragit till att betydligt fler pappor har tagit del i vården av sina barn jämfört med tidigare och effekterna av den från 2002 införda mamma- och pappamånaden är tydliga.

Kvinnorna använder dock fler dagar än männen även om skillnaderna successivt har minskat. Exempelvis har kvinnorna, för tvååringar födda år 2000, tagit ut i genomsnitt 278 dagar fler än männen medan det för tvååringar födda 2003 är en skillnad på 246 dagar. Sett till alla uttagna dagar med föräldrapenning har männen tagit ut ca 19,5 procent av dagarna under 2005. Det är en svag ökning jämfört med 2004 då andelen var 18,7 procent.

3.5.7 Resultat av verksamhetsmål inom underhållsstödet

Under verksamhetsområdet behovsprövade bidrag finns målet avseende underhållsstödet att barnets försörjning i ökad utsträckning skall regleras direkt mellan föräldrarna. Målet är beslutat av den förra regeringen. Följande resultatbeskrivning görs i förhållande till detta mål. Utfallet för 2005 visar att målet har uppfyllts. Andelen barn vars föräldrar reglerar underhållet direkt mellan sig har ökat under flera år. Av Försäkringskassans årsredovisning för 2005 framgår

att vid utgången av 2005 betalades fullt underhållsstöd ut för cirka 239 000 barn i åldern 0-17 år. Vid samma tidpunkt fanns det cirka 510 000 barn i samma åldersintervall som inte bodde med båda sina föräldrar. Om de föräldrar som inte har ekonomisk möjlighet att bidra till sina barns underhåll räknas bort – eftersom de då enklast sköter underhållet med hjälp av underhållsstödet – innebär det att föräldrarna för cirka 64 procent av alla barn till separerade föräldrar, löser underhållsfrågan själva. År 2004 var andelen 63 procent och år 2003 var andelen 61 procent.

Med målsättningen om en ökad direktreglering som grund arbetar Försäkringskassan sedan flera år med att öka kunskapen hos separerade föräldrar om att barnets underhåll kan bestämmas genom ett avtal om underhållsbidrag, eller att underhållsstödet i stället kan bestå av ett utfyllnadsbidrag som fyller upp till det maximala beloppet om 1 273 kronor per månad. För att föräldrar skall få en helhetsbild över hur de kan lösa underhållsfrågan efter en separation, finns det ett behov av att Försäkringskassan även lämnar information om reglerna för underhållsbidrag. Föräldrarnas bristande kunskaper om möjligheten till att träffa avtal om underhållsbidrag kan leda till att ett barn går miste om det bidrag det har rätt till, i de fall storleken på underhållsbidraget överstiger underhållsstödets belopp. Försäkringskassan har sedan den 1 september 2006 sådan information tillgänglig på sin webbsida.

3.6 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte lämnat någon effektivitetsrapport eller revisionsberättelse med invändningar inom detta område.

3.7 Insatser

3.7.1 Insatser inom politikområdet

Barnbidrag

Riksdagen har beslutat om höjda barnbidrag. Reglerna om de höjda barnbidragen gäller från och med oktober månad 2005 och innebär att barnbidraget har höjts med 100 kronor till 1 050

kronor per barn och månad. Vidare har flerbarnstillägg med 100 kronor per månad för det andra barnet införts och flerbarnstillägget från och med det tredje barnet höjts med 100 kronor per månad.

Den förra regeringen har också till riksdagen lämnat en proposition om delat barnbidrag vid växelvis boende. Riksdagen beslutade att barnbidraget, vid gemensam vårdnad, skall betalas till den förälder som av föräldrarna gemensamt anmäls till Försäkringskassan som mottagare av barnbidraget. Vidare skall barnbidraget kunna delas vid växelvis boende om föräldrarna är överens om det.

Föräldraförsäkring

Inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst har höjts från sju och en halv till tio gånger prisbasbeloppet fr.o.m. den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:142, bet. 2005/06:SfU15, rskr. 2005/06:206). Det höjda inkomsttaket har bl.a. tillämpats vid beräkning av havandeskapspenning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

Beloppet för hel föräldrapenning på lägstanivån har fr.o.m. den 1 juli 2006 höjts från 60 kronor per dag till 180 kronor per dag och gäller för barn födda fr.o.m. den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:142, bet. 2005/06:SfU15, rskr. 2005/06:206).

Den tillfälliga föräldrapenningen har utvidgats vid vård av ett allvarligt sjukt barn under 18 år. För dessa barn kan tillfällig föräldrapenning betalas under ett obegränsat antal dagar när barnet genomgår behandling mot sitt sjukdomstillstånd och att det utan behandlingen är fara för barnets liv (prop. 2005/06:159, bet. 2005/06:SfU16, rskr. 2005/06:267).

Den förra regeringen har uppdragit åt Försäkringskassan att utreda och föreslå möjliga åtgärder för att förhindra fusk med tillfällig föräldrapenning. Se vidare i avsnittet administration under utgiftsområde 10 och i finansplanen i denna proposition.

Underhållsstöd

Riksdagen har fattat beslut om ett reformerat underhållsstöd (prop. 2004/05:116). Förändringarna började tillämpas fr.o.m. februari 2006 och innebar bl.a. att underhållsstödets belopp

höjdes med 100 kronor per månad och barn samt att den bidragsskyldiga föräldrarnas grundavdrag höjdes från 72 000 kronor till 100 000 kronor.

Den förra regeringen gav i juni 2005 Försäkringskassan i uppdrag att redovisa i vilken omfattning föräldrar som är återbetalningsskyldiga för underhållsstöd har en väsentligt förändrad aktuell inkomst jämfört med taxerad inkomst. Försäkringskassan skulle även redovisa eventuella förslag till förändringar av nuvarande regler. I maj 2006 överlämnade Försäkringskassan sin återrapportering där det föreslås att föräldrar som är återbetalningsskyldiga för underhållsstöd och som beviljats anstånd skall slippa betala ränta (dnr S2006/4516/SF). Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den förra regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att redovisa hur myndigheten själv eller tillsammans med andra aktörer kan ge separerade föräldrar bättre stöd i att träffa avtal om underhållsbidrag till barn. Bakgrunden till uppdraget är att separerade föräldrar i större utsträckning skall reglera underhållet till barnet direkt mellan sig. I mars 2006 överlämnade Försäkringskassan sitt svar på uppdraget där det föreslås att regeringen skall ge Försäkringskassan i uppdrag att bistå och hjälpa föräldrar att träffa avtal om underhållsbidrag till barn (dnr S2006/2920/SF). Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vårdbidrag för funktionshindrade barn

I propositionen Vissa socialförsäkringsfrågor 2005/06:159 aviserade den förra regeringen sin avsikt att ta initiativ till en översyn av lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag. Försäkringskassan har i olika sammanhang påtalat behovet av en översyn av lagen om handikappersättning och vårdbidrag. Försäkringskassan pekar bl.a. på att regelverket är gammalt och passar inte in i dagens samhälle. Regelverket är heller inte riktigt i överensstämmelse med de handikappolitiska målen. Mot denna bakgrund gav den förra regeringen Försäkringskassan i uppdrag att göra en kunskapsöversikt och kartlägga problemställningar som förekommer inom förmånerna handikappersättning och vårdbidrag. Uppdraget skall

överlämnas till Socialdepartementet senast den 2 april 2007.

I december 2003 gav den förra regeringen i uppdrag åt Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) att i samråd med Socialstyrelsen analysera och kartlägga kunskaperna om flickor med vissa psykiska störningar, särskilt avseende diagnosen ADHD. I maj 2005 överlämnade SBU rapporten ADHD hos flickor – En inventering av det vetenskapliga underlaget (dnr S2005/3848/SF). Regeringskansliet har överlämnat rapporten till Utredningen om ungdomars livssituation utifrån stress och dess konsekvenser för den psykiska hälsan (U 2005:03). Utredningen redovisade sitt slutbetänkande (SOU 2006:77) i augusti 2006. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Bostadsbidrag

Riksdagen har beslutat om ändrade regler för bostadsbidrag enligt proposition 2004/05:112. Lagen trädde i kraft den 1 november 2005 och tillämpas på bostadsbidrag fr.o.m. den 1 januari 2006.

Förändringarna innebar bland annat att den del av bostadsbidraget som lämnas som särskilt bidrag till barnfamiljerna höjts. Vidare infördes ett umgängesbidrag till föräldrar som på grund av vårdnad eller umgänge har sina barn tidvis boende hos sig. Det genomfördes också förändringar i beräkning av den bostadskostnadsbaserade delen av bostadsbidraget.

3.7.2 Insatser utanför politikområdet

Som en del av den förra regeringens särskilda satsning på ekonomiskt utsatta barn har ett tilläggsbidrag i studiemedelssystemet för studerande med barn införts den 1 januari 2006. Tilläggsbidraget lämnas till studerande som har vårdnaden om barn och som får studiemedel eller rekryteringsbidrag. Bidraget lämnas till och med det kalenderhalvår barnet fyller 18 år.

3.8 Politikens inriktning

Familjen är en grundläggande gemenskap i samhället. Vår trygghet och känsla av sammanhang grundläggs redan som barn, i den egna familjen. I familjens gemenskap kan ett djupt mänskligt behov tillgodoses – att bli sedd och inte vara utbytbar. I den lilla grupp som en familj utgör får familjemedlemmarna möjlighet att möta kärlek, omtanke och förståelse, men också ställas inför krav och ta ansvar. En modern familjepolitik måste utgå från att familjer är olika, har olika önskemål och behov, och är lika mycket värda.

Regeringen vill att familjepolitiken ska syfta till att stärka föräldrars makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet. Familjepolitiken bör underlätta för föräldrar att kombinera yrkesliv med ett fungerande familjeliv, genom förbättrade möjligheter för båda föräldrarna att ta hand om barnen när de är små. Förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män bör förbättras. Regeringen vill minska den nationella politiska styrningen, till förmån för familjens eget fria val.

Förutom inom den ekonomiska familjepolitiken planeras också åtgärder inom andra politikområden som har betydelse för barnfamiljerna. Mångfalden inom barnomsorgen, förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen bör öka genom en större variation av utövare. Personalens kompetens bör uppvärderas och deras idéer, engagemang och entreprenörskap frigöras. Det pedagogiska uppdraget i förskolan bör stärkas i takt med barnens utveckling för att ta vara på den naturliga nyfikenheten och lusten att lära.

Regeringen kommer inom kort att utreda de närmare förutsättningarna för att genomföra en familjepolitisk reform under mandatperioden. De bärande utgångspunkterna för reformen blir införandet av barnomsorgspeng, jämställdhetsbonus, ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag och ökat pedagogiskt inslag i förskolan, se finansplanen m.m., volym 1 i denna proposition.

3.9 Budgetförslag

3.9.1 21:1 Allmänna barnbidrag

Tabell 3.5 Anslagsutveckling 21:1 Allmänna barnbidrag

Tusental kronor

År	Utfall	21 457 662	Anslags-sparande	184 338
2005	Utfall	21 457 662		184 338
2006	Anslag	23 805 000 ¹	Utgifts-prognos	23 654 000
2007	Förslag	23 490 000		
2008	Beräknat	23 328 000		
2009	Beräknat	23 049 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

De allmänna barnbidragen, dvs. barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, syftar till att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn. Utgiftsutvecklingen är främst beroende av bidragets nivå och antal födda barn. Om antalet bidragsberättigade barn förändras med 5 000 påverkar det anslagsbelastningen med ca 85 miljoner kronor.

Under budgetåret 2005 uppgick utgifterna för de allmänna barnbidragen till ca 21 500 miljoner kronor. Det innebär att utgifterna detta år understeg anslaget med knappt 200 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 23 654 miljoner kronor, vilket är ca 151 miljoner kronor lägre än anvisat anslag.

Regeringens överväganden

Barnbidragen bidrar till uppfyllelsen av målet att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden. Barnbidraget är ett generellt stöd och skapar inga marginal-effekter. Barnbidragssystemet är vidare lätt att överblicka samt enkelt och förhållandevis billigt att administrera.

Barnbidragen har varit föremål för höjningar de senaste åren.

Senast höjdes barnbidraget den 1 oktober 2005 med 100 kronor till 1 050 kronor per barn och månad samtidigt som ett nytt flerbarnstillägg med 100 kronor per månad för det andra barnet infördes. Flerbarnstillägget från och med det tredje barnet höjdes med 100 kronor per månad. Sammantaget beräknas denna ekonomiska satsning inom barnbidraget uppgå till 3,2 miljarder kronor under 2006.

Den minskade anslagsnivån från 2007 förklaras i huvudsak av att antalet bidragsberättigade barn minskar.

Bedömningen av anslagsbehovet utgår från Statistiska centralbyråns senaste befolkningsprognos från maj 2006.

Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:1 Allmänna barnbidrag

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006 ¹	23 805 000	23 805 000	23 805 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym	-315 000	-477 000	-756 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	23 490 000	23 328 000	23 049 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Med hänsyn till ovanstående föreslår regeringen att 23 490 000 000 kronor anvisas för anslaget 21:1 *Allmänna barnbidrag* för 2007. För åren 2008 och 2009 beräknas anslaget till 23 328 000 000 kronor respektive 23 049 000 000 kronor.

3.9.2 21:2 Föräldraförsäkring

Tabell 3.7 Anslagsutveckling 21:2 Föräldraförsäkring

Tusental kronor

År	Utfall	24 127 161	Anslags-sparande	945 205
2005	Utfall	24 127 161		945 205
2006	Anslag	27 170 292 ¹	Utgifts-prognos	26 592 518
2007	Förslag	28 606 380 ²		
2008	Beräknat	29 836 135		
2009	Beräknat	31 736 569		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

² 2 542 000 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2007, varav -90 561 tkr avser regleringsbelopp för 2004.

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning i samband med barns födelse, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Utgiftsutvecklingen inom föräldraförsäkringen är främst beroende av ersättningsnivå, antal födda barn och fördelning av ersättningsdagarna mellan föräldrarna. Förändringar i födelsetalet påverkar

redan på kort sikt användningen av både föräldrapenning, havandeskapspenning och de 10 pappadagarna inom den tillfälliga föräldrapenningen. På längre sikt påverkas även tillfällig föräldrapenning för vård av barn.

Regeringen föreslår att beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomst, som utgör beräkningsunderlag för bl.a. föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning, ändras fr.o.m. den 1 januari 2007. Regeringen föreslår vidare att inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst skall återgå från tio till sju och en halv gånger prisbasbeloppet för bl.a. tillfällig föräldrapenning samt havandeskapspenning. Inkomsttaket för föräldrapenningen med anledning av barns födelse bör dock även fortsättningsvis vara tio prisbasbelopp. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2007. Se text under politikområde 10, Ekonomisk ersättning vid sjukdom och handikapp.

Tabell 3.8 Anslagetts komponenter

Miljoner kronor

	Prognos 2006	Förslag 2007	Beräkning 2008	Beräkning 2009
Föräldrapenning	19 461	21 472	22 838	24 326
ÅP-avgift	1 954	2 094	2 228	2 373
Tillfällig föräldrapenning	4 305	4 161	3 895	4 118
ÅP-avgift	418	406	380	402
Havandeskapspenning	413	431	451	472
ÅP-avgift	42	42	44	46
Totalt	26 593	28 606	29 836	31 737

Föräldrapenning

Under 2005 utbetalades föräldrapenning för 42,5 miljoner dagar vilket var en svag ökning jämfört med 2004. Medelersättningen 2005 var 399 kronor per ersatt dag för kvinnor och 489 kronor för män.

Trots att andelen föräldrapenningdagar uttagna av män ökar kontinuerligt är det fortfarande kvinnorna som tar ut den större delen av föräldrapenningen. Därför är en fortsatt ökning av männens uttag av föräldrapenning önskvärd. Enligt tidigare analyser kan ett högre inkomsttak vara ett sätt att förmå de män som har höga inkomster att höja sitt uttag av föräldrapenningdagar. Regeringen anser därför

att inkomsttaket vid beräkning av föräldrapenningen även fortsättningsvis bör vara tio prisbasbelopp.

Tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning (TFP) betalades ut för 5,1 miljoner dagar under 2005. Den tillfälliga föräldrapenningen består av ersättning för vård av barn, pappadagar i samband med barns födelse och kontaktdagar för barn som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Männens andel av utbetalda dagar var 45,2 procent 2005 vilket var samma nivå som tidigare år.

Medelersättningen 2005 var 675 kronor för kvinnorna och 803 kronor för männen.

Ersättning för vård av barn utgör den största delen inom TFP och står för 84 procent av utgifterna. Antalet födda barn påverkar utgiften för TFP vid vård av barn något under barnets första år och alltmer till dess barnet är två år. Flest dagar, knappt sju dagar per år, används för barn i åldern två-tre år.

De tio s.k. pappadagarna i samband med barns födelse utgör 16 procent av utgifterna. Ersättningen påverkas direkt av antalet födda barn. Över tre fjärdedelar av de nyblivna papporna använde förmånen och det genomsnittliga uttaget är 9,6 dagar per barn.

Försäkringskassan har under hösten 2005 genomfört en kontroll av ärenden med TFP avseende beslut mellan den 1 maj 2004 – 30 april 2005. Kontrollen kommer bl.a. att ligga till grund för det fortsatta arbetet med att minska missbruk av försäkringen. Under år 2005 betalade Försäkringskassan ut ca 3,2 miljarder kronor i TFP för vård av barn. En skattning från resultatet i denna undersökning visar att ca 216 miljoner kronor betalades ut på felaktiga grunder under år 2005. Det vanligaste sättet att missbruka försäkringen på är enligt denna kontroll att begära TFP för dagar då föräldern i själva verket har arbetat.

Med anledning av resultatet har Försäkringskassan vidtagit åtgärder. Den mest betydande insatsen är att omgående slumpmässigt kontrollera ärenden mer ingående före beslut. Arbetsgivarna att kontaktas sedan augusti 2006 per telefon i syfte att utreda om frånvaro från arbetet kan verifieras.

En studie från IFAU – Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering visar vidare på ett överutnyttjande som uppgår till uppskattningsvis 650 miljoner kronor. I denna studie har förutom kontroller mot arbetsgivare även kontroller genomförts mot barnomsorg och skola. Hälften av överutnyttjandet har upptäckts i samband med kontroller mot barnomsorg och skola. Mot denna bakgrund avser regeringen att återkomma med förslag till åtgärder för att minska överutnyttjandet av den tillfälliga föräldrapenningen.

Regeringen föreslår i denna proposition att inkomsttaket vid beräkning av bl.a. tillfällig föräldrapenning återgår från tio till sju och en halv gånger prisbasbeloppet fr.o.m. den 1 januari 2007. Se under politikområde 10, Ekonomisk ersättning vid sjukdom och handikapp.

Regeringen anser att åtgärder måste vidtas för att förbättra Sveriges företagsklimat och göra det mer lönsamt att driva företag. Bland annat måste den sociala tryggheten för företagare förbättras. En särskild utredare håller på att se över trygghetssystemen för företagare. En del rör den skillnad som finns i beräkningen av tillfällig föräldrapenning mellan anställda och egenföretagare. Utredningen skall redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 31 mars 2007. Därefter avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag i syfte att förbättra den sociala tryggheten för företagare.

Havandeskapspenning

Havandeskapspenning betalades ut för 842 000 dagar under 2005, vilket är ca 18 000 färre dagar än året innan. Denna förmån är starkt knuten till antalet födda barn. Antalet födda under 2005 är i stort detsamma som under 2004 men antalet kvinnor som beviljas havandeskapspenning har ändå minskat med ca 2 procent. Andelen gravida som beviljats havandeskapspenning sjönk 2003, var på samma nivå under 2004 och har sjunkit igen under år 2005.

Regeringen föreslår i denna proposition att inkomsttaket vid beräkning av bl.a. havandeskapspenning återgår från tio till sju och en halv gånger prisbasbeloppet fr.o.m. den 1 januari 2007. Se under politikområde 10, Ekonomisk ersättning vid sjukdom och handikapp.

Regeringens överväganden

Föräldraförsäkringen underlättar för båda föräldrarna att kombinera familj med förvärvsarbete eller studier. Målet för föräldrapenningen 2005 att skillnaderna i uttag av föräldrapenning mellan barnets föräldrar skall minska är uppfyllt. Männens andel av det totala antalet uttagna dagar har ökat och uppgick 2005 till 19,5 procent jämfört med 18,7 procent 2004.

Regeringen föreslår i denna proposition att det nyligen höjda inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst återgår från tio till sju och en halv gånger prisbasbeloppet fr.o.m. den 1 januari 2007 för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Med anledning av detta beräknas utgifterna för föräldraförsäkringen minska med 332 miljoner kronor 2007 och med 362 respektive 393 miljoner kronor 2008 och 2009. Föräldrapenning som utges med anledning av ett barns födelse enligt 4 kap 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall även fortsättningsvis beräknas utifrån tio prisbasbelopp. Se under politikområde 10, Ekonomisk ersättning vid sjukdom och handikapp.

Regeringen föreslår vidare att beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomst, som utgör beräkningsunderlag för bl.a. föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning, ändras fr.o.m. den 1 januari 2007. Av denna anledning beräknas utgifterna för föräldraförsäkringen minska med 315 miljoner kronor från och med 2007. Se under politikområde 10, Ekonomisk ersättning vid sjukdom och handikapp.

Regeringen anser vidare att insatserna skall stärkas för att förhindra felaktiga utbetalningar av tillfällig föräldrapenning. Mot bakgrund av detta beräknas utgifterna för föräldraförsäkringen minska med 500 miljoner kronor från och med 2008.

Utgiftsökningen 2007 på 107,4 miljoner kronor till följd av beslut avser dels utgiftsökningar om sammantaget 754,6 miljoner kronor på grund av den tillkommande halvårseffekten av tidigare beslut om höjt inkomsttak för föräldrapenning och höjd lägstanivå i föräldraförsäkringen fr.o.m. 1 juli 2006, dels utgiftsminskningar om sammantaget 647,2 miljoner kronor med anledning av sänkt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning samt ändrad beräkning av sjuk-

penninggrundande inkomst för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning fr.o.m. 1 januari 2007.

Tabell 3.9 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:2 Föräldraförsäkring

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	27 170 292	27 170 292	27 170 292
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	107 400	-255 600	-123 600
Övriga makroekonomiska förutsättningar	1 308 031	2 032 567	2 796 496
Volymer	20 657	888 876	1 893 381
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	28 606 380	29 836 135	31 736 569

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 28 606 380 000 kronor anvisas för anslaget 21:2 Föräldraförsäkring för 2007. För 2008 och 2009 beräknas anslaget till 29 836 135 000 kronor respektive 31 736 569 000 kronor.

3.9.3 21:3 Underhållsstöd

Tabell 3.10 Anslagsutveckling 21:3 Underhållsstöd

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2005	Utfall	1 935 216		-2 216
2006	Anslag	2 273 000 ¹		2 179 000
2007	Förslag	2 117 000		
2008	Beräknat	2 098 000		
2009	Beräknat	2 048 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Genom underhållsstödet garanterar samhället att ett barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte fullgör sin underhållsskyldighet.

Utgiftsutvecklingen för underhållsstödet är beroende av omvärldsfaktorer som staten inte kan styra, som exempelvis antal separationer, antal barn, födelsetal och löneutvecklingen. Utgiftsstyrande faktorer som staten kan påverka är bl.a. underhållsstödets nivå, procentsatserna som bestämmer återbetalningsskyldigheten samt storleken på det grundavdrag på inkomsten som får göras innan återbetalningsskyldigheten beräknas. Om antalet barn avviker med 3 000 påverkar det anslagsbehovet med ca 46 miljoner kronor per år. Inbetalningsgraden från bidragsskyldiga av det debiterade beloppet bedöms bli ca 88 procent under 2006. Om inbetalningsgraden avviker med 1 procent påverkar det anslagsbehovet med drygt 25 miljoner kronor. Om timlöneutvecklingen ökar med 1 procent minskar utgifterna med drygt 20 miljoner kronor.

Under 2005 översteg utgifterna för underhållsstödet anvisade medel med drygt 2 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 2 179 miljoner kronor, vilket är 94 miljoner kronor mindre än anvisade medel.

Regeringens överväganden

Med anledning av lagändringarna i propositionen 2004/05:116 Ett reformerat underhållsstöd har kostnaden för underhållsstödet ökat från och med 2006.

Förändringarna började tillämpas fr.o.m. februari 2006 och innebar bl.a. att underhållsstödets belopp höjdes med 100 kronor per månad och barn samt att den bidragsskyldiga förälderns grundavdrag höjdes från 72 000 kronor till 100 000 kronor. Utgifterna för underhållsstöd har minskat mellan 2004 och 2005. Detta beror främst på att antalet barn inom underhållsstödssystemet har minskat.

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:3 Underhållsstöd

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	2 273 000	2 273 000	2 273 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-89 000	-97 000	-125 000
Volym	-67 000	-78 000	-100 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 117 000	2 098 000	2 048 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 2 117 000 000 kronor anvisas för anslaget 21:3 *Underhållsstöd* för 2007. För 2008 och 2009 beräknas anslaget till 2 098 000 000 kronor respektive 2 048 000 000 kronor.

3.9.4 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Tabell 3.12 Anslagsutveckling 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2005	39 020	-2 168	
2006	35 784 ¹		33 019
2007	Förslag	35 784	
2008	Beräknat	35 784	
2009	Beräknat	35 784	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget disponeras för bidrag till kostnader för internationella adoptioner (adoptionkostnadsbidrag) enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag till adoptivföräldrars kostnader vid adoption av utländska barn lämnas för närvarande med 40 000 kronor per barn. Bidraget administreras av Försäkringskassan.

Regeringens överväganden

Adoptionkostnadsbidrag lämnas för adoptioner som förmedlas av en sammanslutning som är

auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling. Cirka 1 000 barn adopteras årligen till Sverige från andra länder. Under 2005 kom totalt 1 083 barn i åldern 0–10 år till Sverige för adoption, varav 941 barn kom genom auktoriserade sammanslutningar.

Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:2:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	35 784	35 784	35 784
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	35 784	35 784	35 784

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 35 784 000 kronor anvisas för anslaget 21:4 *Bidrag till kostnader för internationella adoptioner* för 2007. För 2008 och 2009 beräknas anslaget till 35 784 000 kronor för respektive år.

3.9.5 21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Tabell 3.14 Anslagsutveckling 21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2005	1 047 605	-58 725	
2006	1 044 000 ¹		1 037 000
2007	Förslag	1 029 000	
2008	Beräknat	1 023 000	
2009	Beräknat	1 010 000	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget omfattar barnpension och efterlevandestöd till barn. Förmånerna ges till barn under 18 år vars far eller mor eller båda föräldrar har avlidit och skall garantera dem en rimlig ekonomisk standard. För barn som går i grundskola, gymnasium eller liknande kan barnpensionen förlängas längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år.

Utgiftsutvecklingen är stabil. Utgifterna styrs främst av utvecklingen av inkomstindex och prisbasbelopp.

Regeringens överväganden

Reglerna för barnpension innebär att ett efterlevandepensionsunderlag, som är knutet till den avlidne förälderns intjänade pensionsrätt i ålderspensionssystemet, skall användas vid beräkningen av barnpensionen. Grundskyddet, efterlevandestöd till barn, utgör en lägsta garanterad nivå för barnet och betalas ut som en utfyllnad till barnpensionen. Barnpensionen minskar efterlevandestödet till barn krona för krona. Grundskyddets utformning siktar till att säkra barnets rätt till en garanterad ersättning när det förlorar en eller båda sina föräldrar. Stödet syftar även till att bibehålla överensstämmelse mellan efterlevandestödet och underhållsstödet. Stödet ges så länge barnet är bosatt i Sverige.

Från anslaget bekostas barnpension i form av inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn. Från och med 2003 finansieras inkomstgrundad barnpension med efterlevandepensionsavgift enligt socialavgiftslagen (2000:980). Efterlevandestöd till barn finansieras med skattemedel.

För innevarande budgetår beräknas utgifterna till cirka 1 037 miljoner kronor.

Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	1 044 000	1 044 000	1 044 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	24 000	54 000	82 000
Volym	-39 000	-75 000	-116 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 029 000	1 023 000	1 010 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Regeringen föreslår att 1 029 000 000 kronor anvisas under anslaget 21:5 *Barnpension och efterlevandestöd till barn* för 2007. För 2008 beräknas anslaget till 1 023 000 000 kronor och för 2009 till 1 010 000 000 kronor.

3.9.6 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Tabell 3.16 Anslagsutveckling 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Tusental kronor

År	Utfall	2 541 055	Anslags-sparande	81 145
2005	Utfall	2 541 055		
2006	Anslag	2 680 215 ¹	Utgifts-prognos	2 656 915
2007	Förslag	2 760 500 ²		
2008	Beräknat	2 900 700		
2009	Beräknat	3 026 600		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

² 239 500 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2007, varav -3 885 tkr avser regleringsbelopp för 2004.

Syftet med vårdbidrag är att ge en förälder möjlighet att i hemmet ta hand om ett sjukt eller funktionshindrat barn med behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömning av rätt till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder.

Vårdbidragets utgiftsutveckling styrs främst av prisbasbeloppsutvecklingen och av antalet barn med vårdbidrag. En avvikelse med 100 kronor från prisbasbeloppet påverkar anslagsbelastningen med 6 miljoner kronor. Om antalet nettobidrag avviker med 100 påverkar det anslagsbelastningen med 11 miljoner kronor.

År 2005 uppgick utgifterna för vårdbidraget till nära 2 541 miljoner kronor, varav 117 miljoner kronor bestod av skattefria merkostnadsersättningar. Det innebär att utgifterna detta år understeg anslaget med drygt 81 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 2 657 miljoner kronor vilket är ca 23 miljoner kronor lägre än anvisat anslag.

Regeringens överväganden

Den långsiktiga trenden är att antalet vårdbidrag ökar. Med anledning av att den övre åldersgränsen höjdes den 1 januari 2003 från 16 år till halvårsskiftet det år den unge fyller 19 år beräknas ökningen vara särskilt stor fram till år 2007. Antalet utbetalda vårdbidrag var 39 400 i december 2005. Det är en ökning med fyra procent sedan december 2004. Antalet barn som föräldrar mottog vårdbidrag för 2005 var 42 500. Det är en ökning med fem procent jämfört med 2004. Andelen flickor var 37 procent.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	2 680 215	2 680 215	2 680 215
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	41 600	118 300	189 500
Volym	38 685	102 185	156 885
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 760 500	2 900 700	3 026 600

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 2 760 500 000 kronor anvisas för anslaget 21:6 *Vårdbidrag för funktionshindrade barn* 2007. För 2008 och 2009 beräknas anslaget till 2 900 700 000 kronor respektive 3 026 600 000 kronor.

3.9.7 21:7 Pensionsrätt för barnår

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 21:7 Pensionsrätt för barnår

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2005	Utfall	4 319 000		0
2006	Anslag	4 452 000 ¹		4 452 000
2007	Förslag	4 592 000		
2008	Beräknat	4 760 000		
2009	Beräknat	4 872 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/2006:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Anslaget utgörs av statlig ålderspensionsavgift för pensionsrätt för barnår s.k. barnårsrätt. Denna skall stödja den förälder i familjen som har lägst inkomst och/eller tagit störst del av vården av barnet. Barnårsrätten för ett år läggs samman med den pensionsgrundande inkomst som föräldern har tillgodoräknats för inkomståret vilket innebär att dennes ålderspension förstärks.

Anslaget har tillkommit med anledning av det reformerade ålderspensionssystemet (prop. 1997/98:151) och omfattar statlig ålderspensionsavgift för barnårsrätt.

Utgiftsutvecklingen för anslaget styrs främst av pris- och inkomstbasbeloppens utveckling,

utvecklingen av födelsetalen, timlöneutvecklingen, inflation och arbetslöshet. Under budgetåret 2005 uppgick utgifterna för pensionsrätt för barnår till 4 319 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 4 452 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Det reformerade ålderspensionssystemet baseras på livsinkomsten. I ett sådant system finns behov av särskild kompensation för frånvaro från arbetsmarknaden som inte rimligen bör slå igenom som minskad pensionsrätt. Ett sådant exempel är föräldrar med små barn som ofta avstår helt eller delvis från att förvärvsarbeta.

Föräldrar med små barn kan ges pensionsrätt för barnår genom att tillgodoräknas pensionsrätt i form av pensionsgrundande belopp för barnår.

Pensionsgrundande belopp för barnår kan tillgodoräknas fr.o.m. det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli–december, fr.o.m. det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år.

Barnårsrätt för adoptivföräldrar ges under fyra år, räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård och längst tills barnet fyller tio år.

Föräldrarna kan själva välja vem av dem som skall tillgodoräknas barnårsrätt. Om föräldrarna inte gör ett aktivt val kommer den förälder som har den lägsta pensionsgrundande inkomsten det aktuella året att tillgodoräknas barnårsrätt automatiskt. Eftersom det i hög utsträckning är kvinnor som har de lägsta inkomsterna kommer denna förmån främst kvinnor till godo. För föräldrar med mer än ett gemensamt barn i berättigad ålder kan endast en av föräldrarna tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för ett och samma barnår.

För varje år som en förälder tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår beräknas en fiktiv inkomst. Sådan fiktiv inkomst kan beräknas på tre sätt. Det alternativ som ger det förmånligaste utfallet för ett givet år används.

- Utfyllnad till förälderns pensionsgrundande inkomst året före barnet födelse,
- utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år,
- ett för alla försäkrade enhetligt belopp.

Utfyllnad kan ske upp till en viss pensionsgrundande inkomst. Endast inkomster upp till intjänandetaket beaktas vid jämförelserna.

Utifrån det pensionsgrundande beloppet skall pensionsrätt beräknas med 18,5 procent av underlaget. För dessa pensionsgrundande belopp betalar staten en statlig ålderspensionsavgift. Det är denna avgift som skall belasta anslaget.

Regeringen föreslår att 4 592 000 000 kronor anvisas under anslaget 21:7 *Pensionsrätt för barnår* 2007. För 2008 och 2009 beräknas medelsbehovet till 4 760 000 000 kronor respektive 4 872 000 000 kronor.

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2007–2009, för 21:7 Pensionsrätt för barnår

Tusental kronor

	2007	2008	2009
Anvisat 2006¹	4 452 000	4 452 000	4 452 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	41 000	102 000	148 000
Volymer	99 000	206 000	272 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 592 000	4 760 000	4 872 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2005 (bet. 2005/06:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.